

Programma 7 | Volksgezondheid en

Programma 7 | Volksgezondheid en milieu

Doelstelling

Opsterland behoudt en beheert haar hoogwaardig leefmilieu in samenwerking met inwoners en bedrijven.

Introductie op het programma en relevante trends en ontwikkelingen

Duurzaamheid en beperking van gebruik van energie en grondstoffen zijn essentiële opdrachten voor de gemeenschap. De gemeente geeft hierin het goede voorbeeld door te streven naar verbetering van de biodiversiteit, vermindering van CO₂-uitstoot en het zijn van een 'Fairtrade Gemeente'. Hierbij schatten we gezichtsbepalende of cultuurhistorische elementen op waarde.

Fysieke en mentale gezondheid zijn het fundament van persoonlijk welbevinden en van de kwaliteit van onze samenleving. Een goede gezondheid is voor de gemeente een middel om haar doelen te bereiken. Denk hierbij aan: regie op het eigen leven, kwaliteit van leven, meedoen in de maatschappij en gebruikmaken van sociale netwerken. De gemeente wil haar inwoners bewegen tot gezond gedrag door de gezonde keuzes de gemakkelijkste keuze te maken.

Kaderstellende documenten

Notitie klimaatneutraal Opsterland (2009)

Milieubeleidsplan 2005-2015 (2005) & Evaluatie Milieubeleidsplan 2005 - 2015

Tussenbalans Milieubeleidsplan 2005-2015 (2011)

Milieuprogramma 2011-2015 (2011)

Beleidsnota Licht in de Duisternis (2009)

Watertakenprogramma 2020 – 2025

Beleidsplan Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Fysieke Ruimtelijke Leefomgeving 2020 - 2024 OWO-gemeenten

Preventie Agenda 2021-2030

Preventie- en handhavingsplan Drank- en Horecawet 2019-2022

Inkoop- en aanbestedingsbeleid gemeenten Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland 2014

Ontwikkelagenda's Duurzaam, Leefbaar en Inclusief Opsterland

Omgevingsvisie 2015-2030

Uitvoeringsplan Energietransitie

Zonneplan Opsterland

Thema Milieu

Doelstellingen

Het rioolstelsel is klimaat- en toekomstbestendig

Wanneer riolering aan vervanging toe is vervangen we deze door een klimaatbestendig gescheiden stelsel. Nieuw aan te leggen riolering bij uitbreidingsplannen leggen we zodanig aan dat deze klimaatadaptief en toekomstbestendig is. Alleen daar waar gescheiden riool niet doelmatig kan worden aangelegd vervangen we het riool door een gemengd riool. Naast het aanpassen van de riolering op het moment van vervanging kijken we naar maatregelen die we aan het riool kunnen koppelen om te zorgen voor opvang van de klimaatveranderingen. Te denken valt hierbij aan het aanleggen van wadi's of aanpassingen aan de weg om tijdelijk opvang van wateroverlast op en naast de weg mogelijk te maken.

Maatregelen

Uitvoeren van het gemeentelijk rioleringsplan

Omschrijving (toelichting)

Wanneer riolering aan het einde komt van de theoretische levensduur, dan wordt deze tijdig geïnspecteerd. Voor geconstateerde problemen zijn dan maatregelen nodig. Door klimaatverandering ontstaan er mogelijk capaciteitsproblemen. Klimaat-adaptieve aanpassingen in het openbaar gebied dragen bij aan verbeterde opvang en retentie van water, waardoor er minder piekbelasting is van het rioolstelsel.

Kwaliteit (toelichting)

In 2022 is 23 km vrijvervalriool in Gorredijk en Langezwaag geïnspecteerd en gereinigd. Er zijn geen schades geconstateerd die direct actie vereisen. De gegevens van de inspecties zijn verwerkt en de situaties waar onderhoud wordt geadviseerd worden in de komende jaren opgepakt of in de gaten gehouden. In 2022 is groot onderhoud gepleegd volgens planning van zowel vrijvervalriool als de grotere gemalen.

De locaties waar wateroverlast kan worden verwacht bij grotere piekbuien zijn in beeld gebracht.

Doelstellingen

Wij willen de kwaliteit van onze leefomgeving (bodem, lucht en water) verbeteren voor de toekomst

De kwaliteit van onze leefomgeving (bodem, lucht en water) verbeteren voor de toekomst.

Maatregelen

We faciliteren himmelploegen die vrijwillig zwerfafval opruimen

Omschrijving (toelichting)

De gemeente krijgt circa €1,16 per inwoner per jaar (ruim €34.000) om aan het verwijderen van zwerfafval te besteden, conform vastgestelde doelstellingen. Het budget wordt voor een groot deel besteed aan het faciliteren van de himmelploegen en andere vrijwilligers en aan educatie bij de (basis)scholen.

Kwaliteit (toelichting)

Het jaar 2022 was het laatste jaar voor de zwerfafvalvergoeding. Deze is besteed aan het faciliteren van de himmelploegen en andere vrijwilligers. Ook aan de himmelwike voor de basisscholen. Daarnaast is extra ingezet op het schoon houden van zogenaamde hotspots (bijvoorbeeld carpoolplaatsen) door de gemeente zelf.

Doelstellingen

We streven naar het behoud van de duisternis 's nachts voor de natuur en de dieren

Een gezonde flora en fauna is nog steeds een belangrijke kwaliteit van de gemeente Opsterland. In het kader van de Omgevingswet zal het voorkomen van lichthinder verder geïmplementeerd worden.

Maatregelen

Wij wijzen zones in het buitengebied aan om de duisternis te vergroten

Omschrijving (toelichting)

We gaan op basis van de Omgevingsvisie onderzoeken welke gebieden in aanmerking komen om als duisternisgebied aangewezen te worden. In deze gebieden zullen beperkingen gaan gelden voor lichtgebruik.

Kwaliteit (toelichting)

Het lichtgebruik is meegenomen in de omgevingsvisie, waarbij de wettelijke milieunormen als basis zijn genomen.

Thema Gezonde samenleving

Doelstellingen

De ervaren gezondheid van onze inwoners blijft minimaal gelijk ten opzichte van 2016

De ervaren gezondheid in gemeente Opsterland is relatief hoog. Om ervoor te zorgen dat deze ervaren gezondheid minimaal gelijk blijft ten opzichte van 2016, voeren we verschillende maatregelen uit.

Maatregelen

Het programma Jongeren Op Gezond Gewicht (Sûn Opsterlân) is met drie jaar verlengd en borgen we de uitvoering in actielijn 3 van de preventieagenda

Omschrijving (toelichting)

Wij voeren het 'Plan van Aanpak JOGG Opsterland september 2021 - september 2024' uit.

Kwaliteit (toelichting)

Samen met de buurtsportcoaches, Code Hans en andere partijen, zoals het onderwijs en sportverenigingen, is gewerkt aan een gezonde leefomgeving voor kinderen en jongeren in Opsterland. Daarnaast is een ambassadeur uit de topsport ingezet om kinderen en jongeren te motiveren tot gezond gedrag.

We dringen gericht de gezondheidsachterstanden in Gorredijk terug met de verdere implementatie van Mobility Mentoring in Gorredijk, de inzet van Sûn Opsterlân en de pilot gebiedsgerichte aanpak Gorredijk

Omschrijving (toelichting)

Voor het dorp Gorredijk ontvangt gemeente Opsterland jaarlijks een bijdrage vanuit het landelijke programma Gezond in de Stad (GIDS-gelden). Deze decentrale uitkering wordt ingezet om in Gorredijk initiatieven en programma's te ontwikkelen die tot doel hebben de gezondheidsachterstanden in Gorredijk terug te dringen. We kiezen voor een compacte aanpak, waarbij we focussen op het terugdringen van inactiviteit en overgewicht. Dit doen we onder andere door de inzet van Sûn Opsterlân en door de pilot Mobility Mentoring verder te implementeren. Hierin wordt een koppeling tussen gezondheidsbeleid en armoedebeleid gemaakt.

Kwaliteit (toelichting)

Het project Mobility Mentoring in Gorredijk is vanwege onderbezetting en opvang van Oekraïense vluchtelingen doorgeschoven naar 2023. De ideeënmakelaar is van start gegaan in Gorredijk om o.a. organisaties beter samen te laten werken op het gebied van leefbaarheid. Verder zijn er de nodige activiteiten in het kader van Sûn Opsterlân georganiseerd.

We werken in de dorpen op de thema's van het nationaal preventieakkoord (roken, alcohol en overgewicht) samen met de partijen die de 'intentieverklaring Sûn Opsterlân' hebben ondertekend aan een gezonde leefomgeving voor jongeren in Opsterland

Omschrijving (toelichting)

In 2021 hebben verschillende partijen een intentieovereenkomst ondertekend waarin zij aangeven samen te willen werken aan een gezonde leefomgeving voor jongeren in Opsterland. In verschillende werkgroepen worden verdere acties uitgewerkt. Deze acties zijn gericht op de speerpunten van het Nationaal Preventieakkoord (roken, overgewicht en alcohol). Dit wordt meegenomen in de jaarlijkse uitvoeringsplannen van de preventieagenda. Daarnaast zorgen we ervoor dat de jaarplannen van Sûn Opsterlân, het beweegteam en Code Hans meer worden geïntegreerd om de samenwerking op het gebied van een gezonde leefomgeving in Opsterland verder te bevorderen. Voor het tegengaan van middelengebruik voeren we daarnaast het 'Preventie- en Handhavingplan Drank- en Horecawet 2019 - 2022' uit.

Kwaliteit (toelichting)

Met de partijen die de intentieverklaring Sûn Opsterlân ondertekend hebben, wordt samengewerkt aan gezond Opsterland. De jaarplannen van Sûn Opsterlân, Code Hans en het Bewegteam zijn afgestemd op het thema gezondheid.

We zetten in op gezonde sportverenigingen (roken, alcohol en gezonde kantines). In 2023 zijn alle sportverenigingen in elk geval rookvrij

Omschrijving (toelichting)

We sluiten ons aan bij de maatschappelijke ontwikkeling van de Rookvrije Generatie. In 2022 richtten we ons in samenwerking met Sûn Opsterlân en het bewegteam op het realiseren van meer rookvrije sportterreinen. Wanneer we met sportverenigingen in contact zijn, maken we ook de koppeling met de gezonde kantine. We ondersteunen de sportverenigingen bij het gezonder maken van hun sportvereniging door advies vanuit Team Fit en Sûn Opsterlân.

Kwaliteit (toelichting)

Bij sportactiviteiten voor kinderen op zaterdagmorgen is de accommodatie van vijf sportverenigingen rookvrij. Verder zijn er diverse initiatieven opgestart ter promotie van de verkoop van fruit en andere gezonde etenswaren in sportkantines. Hierdoor hebben vijf sportverenigingen hun assortiment hiermee uitgebreid.

Doelstellingen

Wij willen via sport en beweging de gezondheid van onze inwoners bevorderen

Maatregelen

Wij zetten buurtsportcoaches in om preventieve programma's voor sport, bewegen en gezondheidsbevordering voor jongeren en ouderen te ontwikkelen en uit te voeren

Omschrijving (toelichting)

We doen mee aan de Brede Impuls Combinatiefunctionaris van de ministeries van VWS en OCW in samenwerking met lokale partners. We bepalen samen met Sport Fryslân en andere betrokken partijen de inzet van de buurtsportcoaches voor het komende jaar en voeren het uitvoeringsplan Sport in Opsterland uit. Hierin is zowel aandacht voor kinderen en jongeren binnen het primair en voortgezet onderwijs als voor de koppeling met het sociaal domein waarin we 'sport als middel' zien.

Kwaliteit (toelichting)

We hebben in 2022 het activiteitenplan van het bewegteam uitgevoerd. Samen met de onderwijspartijen zijn we tot overeenstemming gekomen over de financiering van de buurtsportcoaches in het onderwijs in het schooljaar 2022/2023. Over verdere afspraken blijven we in gesprek met het onderwijs. We werken samen met sportverenigingen en andere betrokken partijen aan de uitvoering van het lokaal sportakkoord. Vanuit dit lokaal sportakkoord zijn in 2022 15 sport- en beweeginitiatieven gerealiseerd, waaronder verlenging van het volwassenenfonds.

Wij zetten ons in voor een beter en groter sportaanbod voor mensen met een handicap, door inzet van de buurtsportcoaches en het ondersteunen van Friese campagnes

Omschrijving (toelichting)

We zijn aangesloten bij het programma Uniek Sporten en Uniek Sporten Uitleenservice. Dit wordt provinciaal georganiseerd door Sport Fryslân en ondersteunen wij. Daarnaast zetten we ons vanuit

het ambassadeurschap gehandicaptensport in voor de gehandicaptensport in Friesland. De verenigingsondersteuner van het beweegteam ondersteunt daarnaast sportverenigingen met vragen over inclusief sporten en verenigingen met een g-team. Door middel van de ambitie 'Inclusief sporten en bewegen' van het lokaal sportakkoord worden activiteiten opgezet die eventuele belemmeringen om te gaan sporten wegnemen.

Kwaliteit (toelichting)

De buurtsportcoaches delen op allerlei manieren informatie over Uniek Sporten en de Friese campagnes over inclusief sporten. Binnen het lokaal sportakkoord zijn activiteiten op het thema 'Inclusief sporten en bewegen' georganiseerd.

Thema Duurzaamheid

Doelstellingen

De gemeente geeft het goede voorbeeld op het gebied van duurzaamheid

Wij willen als gemeente het goede voorbeeld geven en daarmee anderen inspireren. Daartoe benutten we kansen om onze gebouwen, wagenpark en gereedschap te verduurzamen en duurzaam in te kopen. Goede voorbeelden maken wij zichtbaar.

Maatregelen

We vergroenen ons gemeentelijk wagenpark en gereedschap

Omschrijving (toelichting)

We vergroenen ons gemeentelijk wagenpark en gereedschap. Bij vervanging van voertuigen en gereedschap wordt gekozen voor de meest duurzame keuze. 50% van het gemotoriseerde gereedschap is "groen".

Een aantal wagens in ons wagenpark en een deel van ons gereedschap is aan vervanging toe. Hierbij kijken we welke duurzame alternatieven beschikbaar zijn en kiezen hiervoor als dit financieel inpasbaar is. We streven ernaar om in 2026 de helft van ons gemotoriseerde gereedschap elektrisch te hebben (ten opzichte van 10% nu in 2022).

Kwaliteit (toelichting)

Als vervanging voor twee afgeschreven voertuigen is een bestelling geplaatst voor de aankoop van twee volledig elektrische voertuigen.

Wij streven naar 100% duurzame inkoop

Omschrijving (toelichting)

Samen met Ooststellingwerf en Weststellingwerf hebben we een aantal jaren geleden in het beleid vastgelegd dat we 100% duurzaam inkopen. In de praktijk blijkt het lastig om hier volledig aan te voldoen. Door intern meer aandacht te geven aan duurzaam inkopen komen we steeds dichterbij het behalen van de doelstelling om ook daadwerkelijk 100% duurzaam in te kopen. In 2022 onderzoeken we of we kunnen aansluiten bij een nieuw provinciaal initiatief met betrekking tot circulair inkopen.

Kwaliteit (toelichting)

Het inkoopstartformulier wordt nog verder ontwikkeld. Het actieplan Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI) is ontwikkeld en in 2023 vastgesteld door de OWO-directie. Vanuit de daarin opgenomen acties wordt gewerkt aan het beter inzichtelijk maken van de feitelijke prestatie op de doelstelling rondom circulariteit (en CO2-reductie).

Wij verduurzamen onze gemeentelijke gebouwen

Omschrijving (toelichting)

Onze bedrijfsgebouwen voldoen met de aanpassingen van de laatste jaren aan de wettelijke duurzaamheidseisen.

We verduurzamen het vastgoed ten behoeve van klimaatdoelstellingen conform de in 2022 vastgestelde kadernota Vastgoedbeleid. Duurzame instandhouding is uitgangspunt, vernieuwing en renovatie waar nodig en betaalbaar.

Bij het (groot) onderhoud benutten wij daarom kansen om verder te verduurzamen. We onderzoeken de haalbaarheid van het plaatsen van zonnepanelen eventueel in combinatie met opslag op en bij enkele van onze gebouwen.

Kwaliteit (toelichting)

Het project zonne-energie op het dak van de Wier in Ureterp is afgerond. Daartoe is het dak versterkt, zijn de laatste zonnepanelen geplaatst en is de installatie werkend aangesloten. De opbrengst wordt jaarlijks verdeeld over het dorp Ureterp en MFC de Wier.

In de sportruimte van MFA Hermik is de verlichting vervangen door LED verlichting.

Doelstellingen

Wij geven invulling aan de transitievisie warmte voor onze gemeente

Eind 2021 is er voor de gehele gemeente een transitievisie warmte opgesteld. In 2022 wordt invulling aan deze visie gegeven met de hieronder benoemde maatregelen.

Maatregelen

Samen met een aantal dorpen werken we plannen uit om aardgas te besparen.

Omschrijving (toelichting)

Op basis van de transitievisie warmte gaan we met deze dorpen in overleg over de uitvoering van het plan van aanpak.

Kwaliteit (toelichting)

Met de lokale energiecoöperatie Krigel hebben we een energie-bespaarprogramma in Nij Beets opgestart. Dat bestond uit een communicatiecampagne (artikelen in dorpskrant, Så, item Omrop Fryslân, huis-aan-huis-brief), een enquête onder alle woningeigenaren, twee goed bezochte informatiebijeenkomsten, het aanbieden van professionele maatwerkadviezen aan woningeigenaren en het werven van energiecoaches (die begin 2023 een opleiding krijgen). Het programma krijgt in 2023 een vervolg. De ervaringen in Nij Beets gebruiken we in andere dorpen.

We hebben de energiewerkgroep Tynje ondersteund bij het inzichtelijk maken van de energiebehoefte. Daarbij wordt samen met dorpsbewoners ook gekeken naar de mogelijkheden voor energiebesparing en naar hoe de dan nog resterende vraag naar energie duurzaam kan worden opgewekt. Gebruik is gemaakt van de energiemixmethode, waarvoor twee avonden zijn georganiseerd. De verdere uitwerking staat voor 2023 op het programma.

In de dorpen Bakkeveen, Frieschepalen en Ureterp hebben wij ondersteuning geboden voor eenmalige activiteiten en/of de aanloop naar projecten voor verduurzaming.

We doen onderzoek naar de potentie van groen gas.

Omschrijving (toelichting)

Voortbouwend op het provinciale onderzoek "Groen gas en haar bijdrage aan de Friese energietransitie" en de ervaringen in Wijnjewoude, kijken we of de productie van groen gas uit (mono-)mestvergisting voor onze gemeente een realistisch alternatief is voor aardgas.

Kwaliteit (toelichting)

Opsterland was actief betrokken bij het opstellen van het Groen Gas Manifest dat op 13 juli 2022 is aangeboden aan gedeputeerde Poepjes. Hierin is de potentie en zijn de kansen om tot succesvolle groen gas productie te komen benoemd. Het manifest wordt onderdeel van één van de deelprojecten onder de RES-Fryslân.

Er is met WEN en de werkgroep leefbaarheid meegedacht bij het groen gas project in Wijnjewoude. We hebben daarover diverse vragen vanuit de raad en de mienskip beantwoord.

Daarnaast is een groengas initiatief in Nij Beets ondersteund. Hier hebben veertien veehouders het idee om hun mest op de eigen bedrijven te vergisten en het geproduceerde gas centraal op te werken tot aardgaskwaliteit en op het gasnetwerk in te voeden. Samen met de provincie Fryslân dragen wij bij aan de financiering van een haalbaarheidsstudie.

We hebben een werkbezoek van de raad aan een mono-mestvergistingsinstallatie in Siegerswoude georganiseerd.

We faciliteren Wijnjewoude bij de uitvoering van het project aardgasvrije wijken.

Omschrijving (toelichting)

De gemeente heeft voor Wijnjewoude voor de periode 2021 tot en met 2028 een financiële bijdrage vanuit het Programma Aardgasvrije Wijken (PAW) gekregen. WEN is verantwoordelijk voor de uitvoering. De gemeente faciliteert WEN daarbij.

Wij adviseren WEN bij het opstellen van de uitvoeringsplannen en toetsen deze aan de PAW-regeling. We ondersteunen WEN bij de uitvoering. We monitoren de voortgang.

Kwaliteit (toelichting)

De gemeente heeft WEN gefaciliteerd bij de uitvoering van de PAW. WEN heeft uitvoeringsplannen opgesteld en na toetsing zijn middelen daarvoor aan WEN beschikbaar gesteld voor de uitvoering. Dit heeft ertoe geleid dat er ook in 2022 weer grote stappen zijn gezet op het gebied van energiebesparing. Veel inwoners van Wijnjewoude maken inmiddels gebruik van de Stimuleringsregeling. Met woningcorporatie Elkien zijn afspraken gemaakt over het versneld verduurzamen van de huurwoningen.

In het project groen gasproducties samen met werkgroep Leefbaarheid 2.0 onderzocht wat de meest geschikte wijze (decentraal/centraal) voor mono-mestvergisting is en op welke punten nader onderzoek gedaan moet worden op mogelijke overlast.

Doelstellingen

Wij zetten in op 100.000 MWh duurzaam opgewekte energie in 2022

Opsterland wil in 2035 energieneutraal zijn. Daarvoor is naast energiebesparing een duurzame opwek van 450.000 MWh energie nodig. Dit moet in vier collegeperiodes worden bereikt.

Maatregelen

We hebben een actieve inbreng in de regionale energiestrategie

Omschrijving (toelichting)

Om ervoor te zorgen dat de Regionale Energiestrategie (RES) zoveel mogelijk aansluit bij onze ambities, hebben wij een actieve inbreng in de provinciale werkgroep. Wij stemmen af in OWO- en regionaal verband.

Opsterland neemt deel aan het provinciale overleg, waarbij we onze inbreng afstemmen met de buurgemeenten. Wij dragen bij aan het uitvoeringsprogramma RES.

Kwaliteit (toelichting)

Het uitvoeringsprogramma RES 1.0 heeft vier sporen: lokale opwek en lokaal eigendom; de warmtetransitie in de bebouwde omgeving, de energie infrastructuur en maatschappelijke inpassing. We hebben een actieve deelname in het bestuurlijk overleg RES en in de werkgroep warmtetransitie. Onze OWO-collega's nemen deel aan de andere werkgroepen. In OWO-verband stemmen wij regelmatig af.

We richten een eigen energiebedrijf op

Omschrijving (toelichting)

Er is een voorstel voor een energiebedrijf uitgewerkt. Dit voorstel gaan wij bestuurlijk en met de energiecoöperaties bespreken. Op basis van de uitkomsten gaan wij het energiebedrijf oprichten en uitbouwen. Inzet is energieopwekking en het ondersteunen van lokale energiecoöperaties.

Kwaliteit (toelichting)

In 2022 is door een extern bureau een verdiepend onderzoek uitgevoerd. De eerste resultaten van de studie zijn in oktober tijdens een excursie met de raad gedeeld en een conceptrapport is opgesteld. Het onderzoek wordt in de eerste maanden van 2023 afgerond. De conclusies en aanbevelingen zullen met de raad worden gedeeld.

Wij faciliteren initiatieven die bijdragen aan de doelstellingen

Omschrijving (toelichting)

We gaan actief met initiatiefnemers (ondernemers, energiecoöperaties en/of groepen van inwoners) in gesprek over kansen en belemmeringen (met name ook de aansluitmogelijkheden van de netwerken van Liander en TenneT). Waar nodig faciliteren wij initiatieven, bijvoorbeeld door informatie, advies, bemiddeling, het doorverwijzen naar netwerkpartijen en/of het bijdragen in kosten voor onderzoeken. We zorgen voor heldere kaders en nemen waar mogelijk belemmeringen weg.

We faciliteren de initiatieven voor de opwek van duurzame elektriciteit, de opslag daarvan en de productie van groen gas geproduceerd via monomestvergisting. Wij onderzoeken of deelname aan projecten voor energieopwekking en opslag buiten de gemeentegrenzen aantrekkelijk is. We hebben minimaal twee keer per jaar overleg met Liander over de aansluitmogelijkheden van initiatieven op hun netwerk.

Kwaliteit (toelichting)

We zijn met vier initiatiefnemers voor de ontwikkeling van een zonneveld in gesprek. Het gaat om zonnevelden van 5 tot ruim 20 ha. In twee gevallen gaat het om uitbreiding van een bestaand zonneveld. Drie initiatiefnemers zeggen een claim op aansluitcapaciteit op het elektriciteitsnetwerk te hebben. De netwerkcongestie bij Liander en TenneT belemmert de ontwikkeling van nieuwe initiatieven.

Om de problemen en mogelijke oplossingen van het elektriciteitsnetwerk in onze gemeente inzichtelijk te maken hebben wij in 2022 een "systeemanalyse" opgestart. Liander en TenneT zijn daarin belangrijke partners. Het onderzoek moet duidelijkheid geven over de invloed van de problemen op onze woningbouwplannen, de bedrijvigheid, de mobiliteit en onze duurzaamheidsambities. Wij verwachten de rapportage in de eerste maanden van 2023. Met Liander hebben we bijna maandelijks overleg.

Naar aanleiding van een motie van de raad, zijn de procedures voor het plaatsen van kleine windmolens vereenvoudigd.

Doelstellingen

Wij zetten in op een energiebesparing van 50.000 MWh in 2022

Om in 2035 energieneutraal te zijn wordt ingezet op een energiebesparing van 150.000 MWh. Eind 2022 moet daarvan 50.000 MWh zijn gerealiseerd.

Maatregelen

We geven uitvoering aan de Regeling Reductie Energiegebruik Woningen (RREW)

Omschrijving (toelichting)

Gemeente Opsterland heeft een aanvraag gedaan in het kader van de RREW-regeling om 2000 huishoudens te bewegen energiebesparende maatregelen te nemen. Deze aanvraag is gehonoreerd en de gemeente heeft een uitkering van MinBZK ontvangen. Uitvoering van de regeling vindt plaats vanaf de tweede helft van 2021.

Kwaliteit (toelichting)

Voor de Regeling Reductie Energiegebruik Woningen (RREW) zijn verschillende activiteiten uitgevoerd waarbij kleine energiebesparende maatregelen zijn aangeboden. Met de voucher-actie (70 euro tegoed voor webshop/cashback) hebben we zo'n 2000 huishoudens bereikt (1200 huurwoningen en 800 koopwoningen). Daarnaast hebben we acht energiemarkten georganiseerd, waar huurders voor 100 euro producten konden uitzoeken en energiebespaartips kregen. Daarmee hebben we ongeveer 1100 huishoudens bereikt. Hiermee hebben we ruimschoots aan de verplichting voldaan om 1000 huishoudens te bereiken (waarvan minimaal 50% huurders).

We monitoren het energiedrag van onze inwoners

Omschrijving (toelichting)

Het is belangrijk dat inwoners energiebewuster worden, hun energiedrag aanpassen en maatregelen nemen om energie te besparen. Met activiteiten als het opstellen van warmtetransitieplannen, het verder uitwerken van het energieloket (met o.a. energiecoaches) en een communicatiecampagne willen wij inwoners daartoe stimuleren. Door monitoring kunnen wij de invloed meten en evalueren en zo nodig onze aanpak bijstellen.

Kwaliteit (toelichting)

Gegevens over energieverbruik in Opsterland monitoren we en zijn op te vragen via de Regionale klimaatmonitor (<https://klimaatmonitor.databank.nl/dashboard/dashboard>). Voor de verduurzaming van woningen op dorpsniveau, zijn afgelopen jaar factsheets ontwikkeld. Deze zijn te vinden via het energieloket van de gemeente, Duurzaam Bouwloket en via <https://klimaatmonitor.databank.nl/dashboard/factsheet/verduurzaming-woningen-in-opsterland>.

We voeren een communicatiecampagne uit

Omschrijving (toelichting)

De energietransitie vraagt (maximale) betrokkenheid van inwoners, ondernemers, bedrijven, maatschappelijke organisaties, de raad en de collega's in onze gemeente. We gaan daarom via verschillende communicatie-uitingen zoveel mogelijk mensen inspireren en enthousiasmeren. Met gesprekken en (dorpen)netwerkbijeenkomsten houden wij de vinger aan de pols, halen we op wat er leeft en stemmen daar de communicatie op af.

Kwaliteit (toelichting)

Er waren zes pagina's en er was een special in de Sa! met onderwerpen over de energietransitie en duurzaamheid. Daarnaast hebben we diverse nieuwsberichten en acties gedeeld via: social media, folders, de website www.energieinopsterland.nl en de Sa!. Er waren twee digitale bijeenkomsten voor energiewerkgroepen en –coaches over activiteiten en ontwikkelingen binnen de gemeente. In regionaal verband hebben we zeven webinars georganiseerd over het verduurzamen van woningen. Deze zijn goed bezocht en goed beoordeeld.

Wij bieden energie-scans aan voor mienships-gebouwen

Omschrijving (toelichting)

Ongeacht de eigendomssituatie bieden wij alle besturen van dorpshuizen, scholen, etc. aan om op onze kosten een energiescan uit te laten voeren. Daarbij wordt ook geadviseerd over de meest renderende duurzaamheidsmaatregelen. Bij gebouwen in gemeentelijk eigendom gaan wij periodiek controleren of de warmte- en koude systemen optimaal zijn afgesteld.

Kwaliteit (toelichting)

Er zijn energiescans (met energie bespaaradvies) verricht bij het zwembad Gorredijk en bij MFC De Wier.

Eind 2022 is de nieuwe gemeentelijke subsidieregeling verduurzaming maatschappelijk vastgoed in werking getreden. Besturen van mienshipgebouwen kunnen daaruit subsidie ontvangen op energiebesparende investeringen. Aanvragen kunnen middels een scan uitgewerkt en onderbouwd worden. De besturen zijn via de Sa!, social media en directe mailing e.d. op deze regeling geweest.

Wij bouwen het energieloket verder uit

Omschrijving (toelichting)

Het is belangrijk dat informatie en advies over energiebesparing laagdrempelig toegankelijk is. Daarvoor is er het energieloket. Dit bestaat uit een netwerk van lokale energiecoaches, energieadviseurs, het digitale (telefonische) duurzaamheidsloket en ondersteunende professionals. We gaan dit verder uitbouwen, door nieuwe energiecoaches op te leiden, de huidige bij te scholen en door energieadviseurs (met woningverbeterplannen) nadrukkelijker bij onze campagnes te betrekken.

In 2023 zijn er minimaal 25 energiecoaches in minimaal 6 verschillende dorpen. Wij organiseren daarvoor trainingen en netwerkbijeenkomsten. Daarnaast updaten we de lijst van beschikbare energieadviseurs in de regio, maken deze bekend bij de energiecoaches en –coöperaties en subsidiëren we het opstellen van woningverbeterplannen door energieadviseurs. In OWO-verband onderzoeken we de haalbaarheid van een fysiek/mobiel loket.

Kwaliteit (toelichting)

Er is een lijst van energieadviseurs opgesteld. Tien vrijwilligers hebben een training gekregen voor het gebruik van een warmtebeeldcamera. Naar aanleiding van publicaties in de Sa en onze activiteiten in de dorpen, hebben zich 22 nieuwe energiecoaches gemeld. Samen met het de al bestaande energiecoaches krijgen zij begin 2023 een opleiding. Er zijn dan ruim 30 energiecoaches actief in 10 dorpen.

Het Duurzaam Bouwloket fungeerde als telefonische en digitale vraagbaak voor onze inwoners. Van hun dienstverlening is veel gebruik gemaakt: de digitale subsidiecheck is 1123 keer gebruikt, 330 inwoners hebben informatie gezocht naar bedrijven, aan 250 inwoners is informatiemateriaal toegestuurd, 70 inwoners hebben het stappenplan voor de verduurzaming van hun woning gestart.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren	Eenheid	Opsterland				Nederland			
		2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
Fijn huishoudelijk restafval	Aantal kg per inwoner	148	158	153	*	163	170	169	*
Hernieuwbare elektriciteit (1)	%	11,8%	18,1%	*	*	20,0%	26,8%	*	*

Bij een verdieping van de cijfers blijkt dat met name gemeenten met veel windmolens en / of biomassa centrales hoog scoren. Dit verklaart de relatief lage realisatie van Opsterland

* voor deze periode zijn (nog) geen cijfers bekend (gemaakt).

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl - Bron geraadpleegd op 14 maart 2022

Wat heeft het gekost

x € 1.000

Exploitatie	Realisatie 2021	Begroting 2022 (primaïr)	Begroting 2022 (incl wijzigingen)	Realisatie 2022	Mutatie begroting/ realisatie 2022
Lasten	10.471	7.757	11.048	7.900	-3.148
Baten	9.865	6.932	9.762	7.402	-2.360
Saldo voor bestemming	-606	-825	-1.287	-498	789
Mutaties reserves					
Lasten	467	-	750	783	33
Baten	409	-	158	158	-
Saldo na bestemming	-664	-825	-1.879	-1.123	755

Specificatie per taakveld

x € 1.000

Specificatie	Begroting 2022	Realisatie 2022	Mutatie begroting/ realisatie 2022
Saldo per taakveld			
7.1 Volksgezondheid	-1.506	-1.458	48
7.2 Riolering	813	895	82
7.3 Afval	743	975	232
7.4 Milieubeheer	-1.194	-785	409
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-142	-124	18
Saldo voor bestemming	-1.287	-498	789
Stortingen reserves			
Energietransitie		-33	-33
Duurzaamheidsreserve	-750	-750	-
Totaal stortingen reserves	-750	-783	-33
Onttrekkingen reserves			
AR-Lokale duurzaamheidsagenda	75	75	-
AR-Lokale milieuagenda	25	25	-
AR-Natuurbescherming	20	20	-
AR-GIDS gelden	38	38	-
Totaal onttrekkingen reserves	158	158	-
Saldo na bestemming	-1.879	-1.123	755

Toelichting op de financiën

Het saldo op dit programma is in 2022 een voordeel € 755.000.

Specificatie	Begroting 2021	Begroting 2022	Mutatie begroting 2021/2022
Saldo per taakveld			
7.1 Volksgezondheid	-1.427	-1.385	42
7.2 Riolering	770	752	-18
7.3 Afval	743	742	-1
7.4 Milieubeheer	-1.279	-823	456
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-142	-132	10
Saldo voor bestemming	-1.335	-846	489
Stortingen reserves			
Totaal stortingen reserves	-	-	-
Onttrekkingen reserves			
Onttrekking AR vrije deel tbv Gids gelden	34	-	-34
Onttrekking AR vrije deel tbv Energietransitie	332	-	-332
Totaal onttrekkingen reserves	366	-	-366
Saldo na bestemming	-969	-846	123

Taakveld 7.1 Volksgezondheid geeft in 2022 een voordeel van € 48.000

De gids-gelden (gezond in de stad) geven een voordeel van €50.000. Dit is inclusief de decentrale uitkering van € 42.000 uit de meicirculaire 2022. Hiervoor wordt een resultaatsbestemming aangevraagd.

Het overige verschil is € 2.000 nadelig.

Taakveld 7.2 Riolering geeft in 2022 een voordeel van € 82.000.

In de paragraaf Lokale heffingen wordt dit taakveld toegelicht.

Taakveld 7.3 Afval geeft in 2022 een voordeel van €232.000.

In de paragraaf Lokale heffingen wordt dit taakveld toegelicht.

Taakveld 7.4 Milieubeheer geeft in 2022 een voordeel van € 409.000.

In de Meicirculaire is €224.000 ontvangen om het bestaande klimaatbeleid in 2022 te kunnen voortzetten. Dit budget is in 2022 niet besteed omdat voorrang is gegeven aan de uitvoering van andere projecten met betrekking tot de energietransitie, zoals uitvoering van de RREW (Regeling reductie energiegebruik woningen) en regelingen rond energiearmoede. Dit geeft een voordeel van €224.000. Hiervoor wordt een resultaatsbestemming aangevraagd.

Het Uitvoeringsprogramma energietransitie geeft een voordeel van €73.000. Het betreft middelen die over meerdere jaren ingezet kunnen worden voor energiebesparingscampagnes en de warmtetransitie. Voor de warmtetransitie wordt op dit moment in OWO-verband een uitvoeringsplan uitgewerkt. Van het voordeel is €33.000 toegevoegd aan de egalisatiereserve Energietransitie. Door deze toevoeging wordt het maximum van de reserve bereikt. Voor de resterende €40.000 wordt een resultaatsbestemming aangevraagd.

Vanuit de resultaatbestemmingen 2021 is in 2022 voor Lokale Duurzaamheidsagenda €75.000 beschikbaar gesteld en onttrokken uit de reserve. Hiervan is in 2022 € 17.000 besteed. Voor de resterende €58.000 wordt een resultaatsbestemming aangevraagd. Deze middelen zijn bedoeld voor het ondersteunen van lokale initiatieven. In de nasleep van de Corona-crisis lagen deze in de eerste helft van 2022 zo goed als stil. Na de zomervakantie van 2022 zien we echter dat (mede door de hoge energieprijzen) dorpen bezig zijn met een inhaalslag.

Vanuit de resultaatbestemming 2021 is in 2022 voor Natuurbescherming €20.000 beschikbaar gesteld voor de implementatie van de gedragscode soortbescherming en onttrokken aan de reserve. In 2022 hebben hier geen uitgaven plaatsgevonden. Dit geeft een voordeel van €20.000. In het voorjaar van 2023 wordt deze implementatie afgerond. Voor de resterende €20.000 wordt een resultaatsbestemming aangevraagd.

Vanuit de resultaatsbestemming 2021 is in 2022 voor Lokale milieuagenda €25.000 beschikbaar gesteld en onttrokken aan de reserve. Dit budget is in 2022 nagenoeg besteed.

In de begroting is de bijdrage aan de Fumo €19.000 hoger opgenomen dan de vastgestelde begroting van de Fumo. Dit geeft een voordeel.

De overige budgetten in dit taakveld geven een voordeel van €15.000.

De begrote en werkelijke storting in de reserve duurzaamheid (€ 750.000) geeft geen mutatie in dit programma.

Taakveld 7.5 Begraafplaatsen en crematoria geeft in 2022 een voordeel van €18.000.

Door hogere baten van de grafrechten (€ 42.000 voordeel) is de storting aan de voorziening Begraafrechten verhoogd (€ 40.000 nadeel). De onderhoudskosten voor de begraafplaatsen waren €16.000 lager dan begroot door hoofdzakelijk het droge weer. Dit geeft een voordeel.

De mutatie in de reserves (nadelig € 33.000) wordt toegelicht in taakveld 7.1 en 7.4.